

PLANUL DE ACȚIUNI UNIUNEA EUROPEANĂ – REPUBLICA MOLDOVA

Noutăți - Martie 2006

Buletinul lunar de noutăți privind implementarea unor domenii prioritare ale Planului de Acțiuni UE-RM este întocmit de ADEPT și Expert-Grup în cadrul proiectului „Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului”, finanțat de Departamentul Marii Britanii pentru Dezvoltare Internațională (DFID).

I. INSTITUȚII DEMOCRATICE

Drepturile omului

În luna martie au apărut două documente de referință în domeniul drepturilor omului din Republica Moldova:

- La 8 martie 2006 a fost dat publicității **Raportul pe țară al Departamentului de Stat al SUA privind Practicile în Domeniul Drepturilor Omului**¹. Documentul constată că în general, Guvernul Moldovei a asigurat respectarea drepturilor omului, dar există probleme în anumite domenii, în timp ce asigurarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană rămâne nesatisfăcătoare. La categoria problemelor Raportul enunță: tratament intimidator al forțelor de opoziție; aplicarea torturii în cadrul detențiilor; condiții precare ale detenției în penitenciare; corupție în cadrul poliției și sistemului judiciar; obstacole în înregistrarea unor grupuri religioase; violență socială, discriminarea femeilor și copiilor; trafic de ființe umane etc.
- La 16 martie Parlamentul European a adoptat **Rezoluția cu privire la drepturile omului în Moldova și, în particular, Transnistria**². Documentul invocă prevederile Planului de acțiuni UE-RM, diverse documente adoptate anterior de instituțiile internaționale (UE, OSCE/ODIHR, CE), condamnă acțiunile autoproclamatei republici transnistrene și cere autorităților legitime ale Moldovei să continue eforturile în vederea eliberării imediate din detenție a lui Adrei Ivanțoc și Tudor Petrov-Popa, să asigure în cadrul examinării dosarului fostului ministru al Apărării Valeriu Pasat o procedură de apel transparentă și conformitate cu normele legale internaționale. În Rezoluție, Guvernul RM este îndemnat să continue procesul reformelor în vederea progresării statului de drept și combaterii corupției, să mărească eforturile în lupta împotriva traficului cu ființe umane, iar societatea civilă este chemată să lucreze, împreună cu toate părțile implicate, pentru dezvoltarea democrației în țară.

La 9 martie Parlamentul Republicii Moldova a adoptat mai multe modificări în anexa la **Hotărârea privind aprobarea Planului Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2006**. Modificările au avut un caracter tehnic, fiind schimbate instituțiile responsabile de executarea unor măsuri preconizate, în legătură cu modificarea structurii administrației publice centrale.

¹ <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2005/61664.htm>

² <http://www.europarl.eu.int>

Egalitatea șanselor și nediscriminarea

Legea privind asigurarea șanselor egale pentru femei și bărbați a intrat în vigoare la 24 martie, dar în legislație nu au fost operate modificările necesare pentru implementarea plenară a noilor dispoziții și principii, a normelor penale sau contravenționale necesare pentru sancționarea încălcărilor în domeniu. În termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a Legii, Guvernul urmează să propună modificările necesare în legislație și să asigure adoptarea actelor sale normative pentru implementarea legii.

Culegerea "**Femeile și bărbații în Republica Moldova**"³, întocmită de Biroul Național de Statistică (BNS), constată că în cadrul administrației publice centrale și locale femeile sînt reprezentate la un nivel redus. În medie, peste 90 la sută din funcțiile administrative sînt ocupate de bărbați. Doar în Parlament și eșalonul doi al funcțiilor din Guvern (viceministri) ponderea femeilor este de circa 20%, în timp ce în administrația publică locală de nivelul doi (raioane) procentul reprezentării femeilor este de 3,1%, iar la nivelul întîii (orașe, sate) - de 14,8%. Studiul BNS constată că și în nivelul salariului primit de femei sau bărbați există diferențe, persoanele de gen feminin primind circa 70% din mărimea salariului care se achită persoanelor de gen masculin.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

La 30 martie Parlamentul a adoptat **Legea pentru ratificarea Protocolului Opțional la Convenția împotriva torturii și altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante**. Documentul prevede că experții ONU pentru prevenirea torturii vor putea vizita instituțiile penitenciare, elabora recomandări cu privire la modul de ameliorare a garanțiilor de prevenire a torturii, cu scopul protecției deținuților împotriva pedepsei sau tratamentelor inumane sau degradante.

La una din ședințele Parlamentului, deputatul Ion Pleșca a invocat existența mai multor **cazuri de reținere ilegală** de către angajații Ministerului Afacerilor Interne a unor persoane care ulterior sînt eliberate fără nici un fel de explicații. Deputatul a cerut Procurorului General și Ministrului Afacerilor Interne informații despre numărul de persoane reținute, numărul de persoane ulterior eliberate, numărul de dosare intentate în privința acestor persoane și numărul de dosare remise în instanțele de judecată. Conform legislației, reținerea poate fi aplicată doar unor persoane bănuite, învinuite sau inculcate de săvîrșirea unei infracțiuni și numai în baza unor acte speciale. Persoanei eliberate după reținere trebuie să-i fie înmînat un certificat în care se menționează de către cine a fost reținută, temeiul, locul și timpul reținerii, temeiul și timpul eliberării.

Îndeplinirea recomandărilor Consiliului Europei

Între 12-16 martie la Chișinău s-au aflat **coraportorii Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE) pentru Moldova**. În rezultatul vizitei au fost constatate anumite progrese, principalul factor pozitiv constituindu-l stabilitatea politică și conlucrarea în cadrul Parlamentului. Raportorii au solicitat eforturi sporite în implementarea reformelor instituționale, obținerea progreselor în domeniul funcționării instituțiilor democratice, implementarea pînă la finele lunii iulie 2006 a unui șir de reforme conform angajamentelor asumate și recomandărilor CE.

Fracțiunea parlamentară „Alianța Moldova Noastră” a lansat la 23 martie o **declarație despre nerespectarea angajamentelor asumate în fața Consiliului Europei**, în cuprinsul căreia afirmă că Republica Moldova „nu se conformează angajamentelor asumate la admiterea în Consiliul Europei”. AMN invocă faptul că partidul majoritar „nu își onorează angajamentele de reformare a sistemului politic, a sectorului public, a administrației și autonomiei locale, a audiovizualului, a justiției și a Procuraturii”, majoritatea parlamentară este acuzată de tăgădnarea realizării Programului calendaristic de ajustare a legislației la Rezoluțiile și Recomandările APCE, de încălcarea moratoriului recomandat de APCE în probleme sensibile precum istoria și limba.

Un grup de deputați în Parlament, de formare istorici, au lansat o declarație **referitoare la încercările Ministerului Educației de a suprima cursul de istorie națională** și implementarea în locul acestui

³ www.statistica.md

obiect de studiu a cursului de „istorie integrată”. Sînt invocate persecuții din partea autorităților, concedierea profesorilor care nu acceptă implementarea experimentului de studiere a cursului de istorie integrată. Reprezentanții fracțiunii majoritare a PCRM au calificat declarația colegilor săi ca „politică” și afirmă că „experimentul de implementare a noului concept de istorie integrată este realizat cu sprijinul Consiliului Europei și a unor instituții internaționale competente”.

Executarea deciziilor CEDO

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a aprobat o nouă **rezoluție interimară** cu privire la executarea hotărîrii Curții Europene pentru Drepturile Omului în cazul “Ilașcu și alții împotriva Republicii Moldova și Federației Ruse”. În document se insistă asupra aplicării deciziei CEDO despre punerea în libertate a lui Andrei Ivanțoc și Tudor Petrov-Popa, deținuți ilegal de autoritățile de la Tiraspol.

De asemenea, la 28 martie 2006, Comitetul de Miniștri al CE a adoptat o **rezoluție interimară referitoare la Cazul „Mitropolia Basarabiei ș.a. contra Moldovei”**, în cuprinsul căreia solicită autorităților moldovenești să adopte modificări legislative și măsuri necesare pentru asigurarea compatibilității legislației interne despre culte cu standardele internaționale în domeniu și recomandările experților CE. De notat că tot în martie s-a produs un conflict la biserica din Florești, care aparține Mitropoliei Basarabiei, dar a cărei activitate este blocată, inclusiv cu suportul autorităților administrației publice locale. Responsabilii Mitropoliei Basarabiei au anunțat că acționează Guvernul la CEDO, pentru nerespectarea deciziei judecătorești referitoare la trecerea bisericii respective în subordinea Mitropoliei Basarabiei.

Parlamentul a adoptat **Legea pentru modificarea Legii cu privire la Agentul Guvernamental**, care instituie procedura de achitare a sumelor reparațiilor stabilite de Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CEDO și stabilește condițiile generale de exercitare a dreptului de regres împotriva persoanelor ale căror acțiuni au constituit temei pentru adoptarea deciziilor CEDO.

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CEDO) a cerut Guvernului Republicii Moldova să prezinte observațiile **sale în dosarul președintelui Consiliului Băncii Comerciale “Victoriabank”**. După prezentarea argumentelor Guvernului, părțile vor fi chemate pentru a-și comenta afirmațiile și va fi luată hotărîrea cu privire la admisibilitatea dosarului.

Cooperare cu societatea civilă

Președintele Parlamentului a convocat organele de lucru ale legislativului într-o ședință la care au fost examinate procedurile de **punere în aplicare a Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă**, adoptată la finele anului 2005. Speakerul a solicitat președinților de comisii permanente să acorde atenție sporită cooperării cu societatea civilă, respectînd întocmai procedurile stabilite printr-o Hotărîre a Biroului permanent, care determină mecanismul concret de aplicare a Concepției: plasarea proiectelor de acte legislative pe pagina web a Parlamentului; recepționarea în termen de 15 zile a contribuțiilor organizațiilor societății civile; examinarea propunerilor și întocmirea raportului asupra lor. Ulterior Președintele Parlamentului a invitat reprezentanți ai mai multor asociații obștești la o întrunire dedicată începerii procesului de cooperare cu Parlamentul, solicitînd ca procesul de cooperare să fie axat pe realizarea Programului calendaristic al acțiunilor legislative în conformitate cu Rezoluția și Recomandările CE și îndeplinirea Programului legislativ pentru anii 2005 - 2009.

În luna martie **pe web-site-ul oficial al Parlamentului au fost plasate pentru consultare** circa 40 proiecte de acte legislative, dar de multe ori acestea nu sînt însoțite de note informative și acte adiționale necesare. De asemenea, au fost constatate mai multe cazuri cînd legile sînt adoptate fără consultare (proiectele despre facilitățile administrative și fiscale pentru agenții economici din stînga Nistrului; proiectul Legii privind importul articolelor din granit utilizate pentru reconstrucția Memorialului Slavei Militare din municipiul Chișinău; proiectul noii legi a viei și vinului; proiectul legii privind accesul prin Internet la actele oficiale; proiectul legii pentru modificarea Legii cu privire la Agentul Guvernamental etc.).

Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Academia de Științe, Agenția Națională pentru Reglementări în Telecomunicații și Informatică, au plasat pe **web-site-urile lor, pentru consultare publică**, proiecte de programe și strategii, proiecte de acte legislative și normative în domenii de rezonanță majoră.

Drepturile angajaților

La finele lunii martie în Parlament a fost înregistrat proiectul **legii privind organizarea și funcționarea Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective**, care propune stabilirea statutului juridic, a modului de organizare și funcționare a Comisiei naționale pentru consultări și negocieri colective, precum și a comisiilor pentru consultări și negocieri colective la nivel ramural și teritorial. Reprezentanții sindicatelor și-au exprimat dezacordul cu unele prevederi ale proiectului, în special referitoare la deținerea din oficiu de către reprezentantul Guvernului a funcției de președinte al Comisiei naționale.

Libertatea mass-media și accesul la informație

Parlamentul a adoptat **Legea pentru modificarea și completarea Legii privind modul de publicare și intrare în vigoare a actelor oficiale**, conform căreia, legile, hotărârile Parlamentului, decretele Președintelui Republicii Moldova, hotărârile și dispozițiile Guvernului, deciziile și hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului, actele Curții Constituționale și ale Curții de Conturi, actele normative ale organelor centrale de specialitate ale administrației publice, ale Băncii Naționale a Moldovei și ale Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare urmează a fi **publicate pe web-site-ul oficial al Guvernului**. Guvernul va trebui să asigure accesul liber, gratuit, prin Internet, la toate actele legislative și normative adoptate după 23 iunie 1990, actualizarea acestora în măsura modificării sau completării. Deși a fost adoptată pe 10 martie, Legea nu a intrat încă în vigoare și procesul stabilit de ea nu a demarat.

În mass-media s-a anunțat că la 2 martie Biroul permanent al Parlamentului a aprobat un **Regulament despre acreditarea reprezentanților mijloacelor de informare în masă la lucrările Parlamentului**, precum și o listă a jurnaliștilor acreditați. Documentele nu au fost date publicității sau consultate cu cei interesați, ele nu prevăd accesul liber la ședințele plenare a reprezentanților societății civile și a publicului larg, dar instituie anumite proceduri de selectare apreciate negativ de reprezentanții presei și deputații din opoziție.

La 28 martie pe web-site-ul oficial al Parlamentului a fost plasat pentru consultare publică **proiectul Codului Audiovizualului**, înaintat de deputați ce fac parte din fracțiunile Partidului Comuniștilor, Partidului Popular Creștin Democrat și ai Partidului Democrat din Moldova. Mai multe oficialități au anunțat că după adoptarea în prima lectură, proiectul respectiv va fi remis spre avizare la Consiliul Europei și propus pentru dezbateri publice din partea instituțiilor interesate. Reprezentanți ai unor forțe parlamentare de opoziție și ai unor organizații obștești specializate în domeniul audiovizualului au criticat proiectul respectiv.

II. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚILOR ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

Parlamentul a adoptat Legea pentru modificarea Legii cu privire la Guvern, prin care a instituit **o nouă instituție centrală de specialitate – Ministerul Administrației Publice Locale**. Inițiativa creării noului minister a fost apreciată negativ de majoritatea forțelor politice de opoziție, de partide parlamentare și extraparlamentare. Datorită acestor circumstanțe s-a convenit că la determinarea funcțiilor și atribuțiilor noului minister vor fi consultate instituțiile internaționale competente și se va ține cont de propunerile fracțiunilor parlamentare, autorităților administrației publice locale și alți subiecți interesați.

Guvernul a adoptat o Hotărîre despre **rezultatele executării actelor legislative și normative, decretelor și însărcinărilor Președintelui Republicii Moldova** în anii 2001-2005. Documentul constată îmbunătățirea disciplinei executorii în cadrul instituțiilor guvernamentale, dar și anumite neajunsuri, care urmează a fi abordate în perioada ulterioară.

Regulamentului privind ordinea de aplicare a semnăturii digitale în documentele electronice ale autorităților publice determină condițiile de aplicare a semnăturii digitale în documentele electronice ale autorităților publice, ordinea de certificare a cheilor publice, obligațiile și drepturile persoanei care aplică semnătura digitală, cerințele de asigurare a securității etc. Aplicarea Regulamentului aprobat de Guvern constituie una din condițiile funcționării sistemului „Guvernul Electronic”, astfel fiind create premise pentru implementarea schimbului electronic de documente de serviciu, se reduce timpul necesar pentru executarea și coordonarea documentelor, sporește controlul asupra executării.

Primul-ministru a emis o Dispoziție pentru executarea Hotărîrii Guvernului Nr.1031/03.10.2005 cu privire la implementarea programelor naționale. Conform indicațiilor șefului Executivului, ministerele și celelalte autorități administrative centrale vor prezenta de două ori pe an rapoartele preconizate spre examinare la ședințele Guvernului, însoțite de un proiect de hotărîre care să conțină evaluarea obiectivă a etapei de transpunere în viață a programelor și strategiilor naționale (inclusiv realizările și deficiențele atestate pe parcursul îndeplinirii lor).

Interferența intereselor economico-administrative și politice

Forumul Național „Descentralizarea Fiscală: provocări pentru Moldova” constată mai multe deficiențe în asigurarea funcționării administrației publice locale, limitarea autonomiei financiare a autorităților locale și dirijarea bugetelor de autoritățile centrale sau de nivel regional (raional), aflate sub controlul guvernării.

În cadrul întâlnirii festive a Președintelui Republicii Moldova cu activul Partidului Comuniștilor, Vladimir Voronin a calificat clasa birocrației de stat drept „principal oponent al societății moderne”, una din **barierele principale în dezvoltarea antreprenoriatului și a societății în ansamblu**.⁴

Parlamentul a adoptat o lege privind **abilitarea autorităților administrației publice locale cu drepturi suplimentare în domeniul autentificării unor acte juridice**. Este stabilit dreptul secretarului primăriei de a elibera certificate de proprietate privată ce confirmă dreptul de proprietate asupra cotelor-părți valorice din patrimoniul întreprinderii agricole. Legea are menirea de a scuti proprietarii de anumite plăți suplimentare pe care trebuie să le achite notarilor și are printre scopurile sale facilitarea procesului de consolidare a terenurilor agricole. Conform unor date ale organelor cadastrale, statul a cheltuit deja peste 650 mii lei pentru realizarea a 6 proiecte de consolidare a terenurilor agricole în 6 localități din Moldova (peste 1100 ha de teren, aparținând la 2200 de proprietari).

Pe parcursul lunii martie Guvernul a aprobat **Nomenclatorul lucrărilor efectuate și serviciilor prestate, contra plată, de subdiviziunile și instituțiile subordonate Ministerului Justiției și Ministerului Apărării, precum și tarifele la acestea**. Documentele stabilesc cuantumul plăților percepute pentru mai multe tipuri de lucrări și servicii prestate, precum și modul de utilizare a acestor mijloace acumulate la conturi speciale. Mijloacele financiare acumulate se vor utiliza în scopul salarizării lucrătorilor netitulari pe bază de contract, pentru plata mărfurilor și serviciilor, deplasări în interes de serviciu; reparații, acoperirea unor cheltuieli curente etc. Anterior, în cadrul ședințelor Parlamentului și Guvernului au fost expuse obiecții referitoare la formarea fondurilor speciale din prestarea cu plată a serviciilor publice, menționându-se necesitatea finanțării din buget a tuturor necesităților, pentru a exclude abuzuri și plăți suplimentare percepute de la populație.

⁴ www.moldpres.md

Stabilitatea politicii de guvernare

La 23 martie Guvernul a prezentat **Raportul anual privind implementarea Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei**. Conform estimărilor prezentate, pe parcursul perioadei 2002 – 2004, ratele sărăciei au scăzut cu 14.5 puncte procentuale, în anul 2004 numai 26.5% din populația Republicii Moldova era săracă (comparativ cu 40% în 2002). Evoluția social-economică se caracterizează prin ascensiune, creșterea PIB în anul 2005 (7,1 %) depășind estimările din SCERS (5%). Sînt înregistrate progrese în acumularea resurselor bugetare, administrarea fiscală, s-au îmbunătățit factorii din domeniul sănătății (rata mortalității materne, mortalitatea infantilă și a copiilor de pînă la 5 ani au scăzut). Creșterea economică este însă determinată de creșterea consumului, satisfăcut în cea mai mare parte din importuri și finanțat din remitențe⁵. La categoria problemelor mai sînt menționate: - angajamentul scăzut al diferitor instituții publice centrale și locale în implementarea reformei regulatorii; - înrăutățirea unor caracteristici calitative ale activității bancare, nivelul scăzut de creditare a economiei, diminuarea rentabilității activelor și indicelui eficienței activității bancare; - performanța scăzută a întreprinderilor autohtone (management corporativ deficient, structuri productive inadecvate, capacități de producție depășite, acces limitat la resurse financiare); - creșterea modestă și nivelul scăzut al productivității în sectorul agricol; - tergiversarea reabilitării infrastructurii, creșterea prețurilor la resursele energetice; - reformarea lentă a sistemului de pensionare, tergiversarea implementării sistemului de evidență personificată și lipsa sistemului reușit de motivare pentru angajatori și angajați; - stagnarea în politicile de dezvoltare regională etc.

Executivul a supus analizei mersul executării **Programului Național "Satul Moldovenesc"** în anul 2005, constatînd cheltuielile făcute din diverse surse (1,7 miliarde de lei - peste 130 milioane USD) și rezultatele măsurilor întreprinse (dezvoltarea rețelelor telefonice, de gazificare, înființarea plantațiilor, construcția și modernizarea sistemelor de aprovizionare cu apă potabilă etc). Pe viitor, ministerele și alte autorități administrative centrale, în comun cu autoritățile administrației publice locale, vor trebui să elaboreze și prezinte Guvernului planuri separate de acțiuni privind deschiderea locurilor noi de muncă, aprovizionarea cu apă potabilă, construcția băilor publice, revitalizarea și reparația instituțiilor preșcolare, dezvoltarea turismului rural, cu indicarea responsabililor și termenelor de executare. Autoritățile nominalizate vor examina trimestrial mersul executării Programului Național "Satul Moldovenesc" și vor informa, Agenția pentru Dezvoltare Regională despre măsurile întreprinse.

Guvernul și-a aprobat **Planul de activitate pe trimestrul II al anului 2006**. Documentul prevede elaborarea și adoptarea mai multor documente, alte măsuri administrative și organizatorice menite să promoveze politica de guvernare:

- **Concepții, strategii, programe naționale și ramurale** (Concepția „Guvernarea electronică” și Planul de acțiuni pentru realizarea acesteia, Concepția diplomației economice, Strategia de reformă a cadrului de reglementare de stat a activității de întreprinzător în Republica Moldova, Strategia investițională a Republicii Moldova pe anii 2006-2010);
- **Proiecte de acte legislative** (Cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (în redacție nouă), Proiectul hotărîrii Parlamentului privind salarizarea personalului instanțelor judecătorești și procuraturii, Proiectul Titlului IX al Codului fiscal „Taxele rutiere”, Cu privire la business-incubatoare, Cu privire la prevenirea și combaterea corupției (în redacție nouă), Cu privire la statutul omului de creație și a uniunii de creație, Cu privire la societățile cu răspundere limitată, Cu privire la administrarea și deetatizarea patrimoniului public, Cu privire la piața valorilor mobiliare (în redacție nouă), Cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinar al Forțelor Armate (în redacție nouă), Privind societățile pe acțiuni (în redacție nouă), Legea achizițiilor publice);
- **Proiecte de acte normative și de regulamente** (Privind salarizarea personalului ministerelor, altor autorități administrative centrale și autorităților administrației publice locale, Cadrul de cheltuieli pe termen mediu (2007-2009), Privind rețeaua punctelor naționale de contact în domeniul cooperării juridice internaționale, Privind modul de calculare a minimului de existență (în redacție nouă);

⁵ www.scers.md

- **Analiza activității administrației publice** (Raportul despre executarea bugetului de stat pe anul 2005, Cu privire la evoluția social-economică a Republicii Moldova în trimestrul I al anului 2006 și executarea Programului de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009, Raportul privind activitatea zonelor economice libere în trimestrul I al anului 2006) etc.

Hotărîrea privind instituirea Comisiei naționale pentru elaborarea rapoartelor inițiale și periodice **privind implementarea convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte**, stabilește:

- efectuarea analizei și controlului asupra respectării integrale a convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte;
- coordonarea activității privind modul de elaborare a rapoartelor inițiale și periodice privind implementarea convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte;
- aprobarea rapoartelor inițiale și periodice privind implementarea convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte și prezentarea acestora Guvernului;
- instituirea grupurilor de experți pentru elaborarea rapoartelor inițiale și periodice privind implementarea convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte și coordonarea activității acestora;
- plasarea informației despre activitatea legată de elaborarea rapoartelor inițiale și periodice privind implementarea convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și a rapoartelor propriu-zise în mijloacele de comunicare în masă (presă, radio, televiziune, Internet etc.).

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

La 3 martie a fost publicată **Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar**, care, pentru prima dată, stabilește cuantumul integral al plăților pe care le vor primi demnitarii și funcționarii de rang înalt. În acest fel, pot fi lesne determinate veniturile pe care le obțin lunar (respectiv, și anual) funcționarii precum membrii Guvernului, deputații în Parlament, Președintele RM și consilierii primelor persoane în stat, judecătorii și procurorii, aleșii locali. Datele respective ar putea fi comparate cu declarațiile de venituri și avere pe care sînt obligați să le depună anual funcționarii publici, însă aceste declarații deocamdată nu sînt accesibile publicului și de aceea, este dificilă evaluarea stării materiale reale a angajaților în sectorul public.

În cadrul ședințelor plenare ale legislativului, reprezentanții fracțiunilor parlamentare de opoziție au exprimat în mai multe rînduri observații referitor la **prezentarea de către Guvern a răspunsurilor la întrebări și interpelări**⁶. Este invocată calitatea slabă a răspunsurilor, conținutul formal, prezentarea cu întîrziere sau neprezentarea răspunsurilor, tăinuirea unor informații de interes public etc. În cadrul dezbaterilor a fost reiterată necesitatea modificării prevederilor Regulamentului Parlamentului și ale Legii despre statutul deputatului în Parlament la capitolul „Controlul parlamentar”, însă careva documente în domeniul dat nu sînt prezentate pentru consultare publică.

Guvernul a început **plasarea pe web-site-ul său oficial a proiectelor de hotărîri examinate** în cadrul ședințelor, dar sînt expuse doar textele primare, lipsesc anexele conținînd documentele normative sau proiectele de legi propriu-zise, notele informative și expertizele indicate de Legea 780/2001 privind actele legislative și Legea 317/2003 privind actele normative ale Guvernului, informația este plasată doar în ajunul ședinței executivului. De asemenea, mai multe probleme se examinează fără a fi introduse din timp în ordinea de zi anterior publicată.

Președintele Republicii Moldova s-a adresat cu un mesaj către cetățeni, în care declară **corupția ca principal flagel și viciu al societății**, combaterea căruia va constitui principalul angajament asumat de autoritățile Moldovei în cadrul Programului Provocările Mileniului. Sondajele de opinie, realizate la începutul anului curent la propunerea organelor antrenate în contracararea fenomenului (CCCEC) atestă că nivelul cel mai ridicat al corupției se înregistrează în rîndul vameșilor, polițiștilor, judecătorilor și procurorilor, iar grupurile profesionale care exercită presiuni de corupție sînt dominate

⁶ Stenogramele ședințelor Parlamentului din 9, 23 și 30 martie 2006 (www.parlament.md);

de polițiști, medici, vameși și corpul profesoral. Funcționarii din ministere sînt plasați în sondajele respective la nivelul mediu.

La 9 martie Președintele Republicii Moldova a convocat o ședință în problema **mecanismului de atribuire a gradelor de invaliditate**, în cadrul căreia a fost prezentat un raport privind activitatea sistemului de expertiză medicală a vitalității, conținînd informații despre nereguli grave existente în domeniu. Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției a informat despre descoperirea unui număr considerabil de cazuri de falsificare a dosarelor medicale la stabilirea invalidității, în anul 2005 numărul dosarelor falsificate constituind circa 20%.

III. JUSTIȚIA

Statutul magistraților / Capacitatea de impunere a respectării legii

Guvernul a aprobat o Hotărîre privind aprobarea mărimii **sumelor bănești achitate persoanelor fizice citate de către instanța judecătorească, organele de urmărire penală, de examinare a materialelor administrative și cele de executare a documentelor executorii**. Documentul stabilește sumele respective în cuantum de 4-6 lei/oră pentru lucrul executat și nu mai mult de 36 lei/zi recompensă pentru sustragerea de la ocupația de bază. Sumele prevăzute sînt apreciate ca insuficiente, procedura obținerii lor este complicată, situație care determină eschivarea de la prezentarea martorilor în instanța de judecată, calitatea slabă a serviciilor și expertizelor comandate de instanțe expertilor competenți.

Pe parcursul lunii martie, Guvernul a prezentat spre examinare Parlamentului mai multe **proiecte de acte legislative în domeniul justiției**:

- privind statutul și modul de organizare a activității grefierilor instanțelor judecătorești;
- cu privire la asistența juridică garantată de stat;
- cu privire la asistența juridică internațională în materie penală etc.

În Parlament a fost înregistrat și proiectul legii pentru **modificarea Legii cu privire la Procuratură**, care propune modificarea art.6 alin.(1) în sensul că procurorul va fi în drept să facă recurs împotriva actului pretins ilegal emis de un organ sau de o persoană cu funcție de răspundere doar „în cazurile prevăzute de lege, în interesele securității naționale și ordinii publice, în scopul prevenirii dezordinilor și infracțiunilor, pentru protecția sănătății și moralității, pentru protecția drepturilor și libertăților cetățenilor”. Actualmente legislația prevede că cerințele procurorului, înaintate în modul stabilit de lege, „sînt obligatorii spre executare de către organele, agenți economici și alte persoane juridice, factori de decizie și cetățeni”.

La ședința Colegiului Procuraturii RM din 31 martie 2006 au fost examinate **măsurile suplimentare de prevenire a corupției** și a fost adoptată o decizie cu privire la eficientizarea activității de prevenire a corupției în cadrul Procuraturii. Printre măsurile întreprinse în domeniu au fost enunțate:

- constituirea unui grup de lucru pentru evaluarea riscurilor de corupție în organele Procuraturii;
- aprobarea Planului de măsuri privind diminuarea și excluderea riscurilor instituționale de corupție în organele Procuraturii;
- elaborarea unui șir de acte normative ce reglementează atribuțiile și modul de funcționare a tuturor nivelurilor instituționale ale procuraturii (Regulamentul Procuraturii Generale și al Colegiului Procuraturii; Regulamentul Aparatului Procurorului General, ale subdiviziunilor Procuraturii Generale, ale procuraturilor municipale, teritoriale și specializate; fișele de post ale procurorilor etc.);
- elaborarea Regulamentului privind verificarea titularilor și candidaților la funcții publice în organele Procuraturii, a Regulamentului cu privire la selectarea candidaților la funcția de procuror.

Printre factorii de risc ai corupției în organele Procuraturii au fost estimați:

- cuantumul redus al salariilor în raport cu sarcinile și cerințele stabilite față de angajații Procuraturii;
- asigurarea insuficientă a garanțiilor sociale;
- asigurarea insuficientă cu spațiu locativ;
- nivelul scăzut al disciplinei executorii ș. a.

Independența politică / transparența

Conform răspunsurilor prezentate la interpelări ale deputaților în Parlament, **în unele instanțe din municipiul Chișinău nu se respectă principiul aleatoriu de repartizare a dosarelor penale**, președinții de instanțe decid care judecător va examina anumite dosare, „în dependență de rezonanța și complexitatea cazului”, de „sarcina dosarelor ce revin judecătorilor”.

La 3 martie în Monitorul Oficial al RM a fost publicat anunțul Consiliului Superior al Magistraturii **despre concursul pentru ocuparea unor funcții** vacante de judecători în instanțe de diferit rang (CSJ, judecătorii), precum și a funcțiilor de vicepreședinți ai unor judecătorii. La 23 martie CSM a adoptat o Hotărâre privind anunțarea concursului pentru ocuparea funcției de președinte al unor instanțe judecătorești (sectoarele Centru și Ciocana din mun.Chișinău, judecătoriile Basarabeasca, Cahul și Rezina).

La 30 martie Președintele Republicii Moldova **a numit în funcție pe un termen de 4 ani președinții unor judecătorii** (Economică de circumscripție, Militară, judecătoriile Strășeni, Cantemir, Fălești, Nisporeni, Ceadâr-Lunga, Comrat, ale sectoarelor Botanica și Rîșcani din mun.Chișinău). Nimirile s-au realizat la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, conform dispozițiilor Legii privind organizarea judecătorească.

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

Guvernul a elaborat **proiectul legii cu privire la Institutul Național al Justiției**, care are drept scop constituirea și determinarea statutului juridic a Institutului Național al Justiției, principiile de organizare și funcționare a acestuia, modul de instruire inițială și continuă a judecătorilor și procurorilor, a altor persoane care contribuie la înfăptuirea justiției. Înființarea Institutului este recomandată insistent de instituțiile internaționale, constituind o etapă importantă în realizarea angajamentelor pentru reformarea și asigurarea eficienței justiției, unul din punctele Planului de Acțiuni RM-UE. Conform Programului legislativ pentru anii 2005-2009 (aprobat prin HP Nr.300/24.11.2005), Legea despre Institutul Național al Justiției urma să fie adoptată pînă la finele trimestrului I al anului 2006.

Asociația obștească "Ex lege" a lansat un program de instruire a judecătorilor de instrucție în domeniul **respectării drepturilor omului la aplicarea arestului preventiv**. Urmează a fi organizate mai multe seminare zonale și editate îndrumare referitoare la garanțiile de protecție a drepturilor omului în cadrul aplicării măsurilor restrictive menționate.

Conform Studiului „**Finanțarea justiției în Republica Moldova**”⁷, realizat de Centrul de Studii și Politici Juridice, justiția este finanțată insuficient, asigurarea materială a instanțelor și funcționarilor din sistem este dependentă de structurile executive și legislativ. Autonomia financiară a instanțelor de judecată nu este asigurată, în ultimii 5 ani se atestă o scădere a cheltuielilor pentru necesitățile justiției.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Grație asistenței acordate de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, **Penitenciarul de femei din s.Rusca, r-nul Hîncești va fi reconstruit, cu scopul de a asigura corespunderea condițiilor minime pentru deținerea persoanelor condamnate**.

⁷ <http://viitorul.moldova.org/director/rom/>

Conform datelor Institutului de Reforme Penale⁸, **minorii în cele mai dese cazuri sînt influențați ușor de organele de ordine**, deoarece nu-și cunosc drepturile și atribuțiile în cazul în care sînt acuzați de comiterea unor infracțiuni ori sînt martori la acestea, iar părinții nu au bani suficienți pentru a plăti un avocat și nu au acces la asistența juridică gratuită. În ultimul timp, se atestă o creștere a adresărilor minorilor și părinților (tutorilor) acestora cu scopul de a-și afla și proteja adecvat drepturile.

⁸ www.irp.md